

Учитель української мови та літератури Шевчук Валентина Іванівна
2026-2027 н.р.

Тема самоосвіти: Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури шляхом використання ІКТ

Мета: Підвищити професійну компетентність щодо впровадження сучасних ІКТ-інструментів для формування навичок критичного мислення учнів (аналіз, синтез, оцінювання, аргументація) під час вивчення української мови та літератури.

Етап	Зміст діяльності	Практичний результат
I. Теоретичний (вересень – жовтень)	• Опрацювання нормативних документів та методичної літератури з теми. • Дослідження цифрових сервісів для створення концепт-карт, опитувань та візуалізації (Padlet, Mentimeter, Canva, Miro).	Складання анотованого списку джерел та цифрових інструментів.
II. Практичний (листопад – березень)	• Розробка дидактичних матеріалів з елементами критичного мислення (метод «Кубування», «Фішбоун», «Шість капелюхів» через цифровий формат). • Проведення відкритих уроків із застосуванням ІКТ.	Банк цифрових матеріалів (конспекти уроків, вебквести, інтерактивні плакати).

Етап	Зміст діяльності	Практичний результат
	Впровадження інтерактивних завдань на платформах Classtime, Kahoot, LearningApps.	
III. Узагальнювальний (квітень – травень)	- Аналіз результативності навчальних досягнень та рівня розвитку критичного мислення учнів. - Систематизація накопиченого досвіду. - Виступ на засіданні ШМО / педагогічній раді.	Звіт із самоосвіти, методична розробка або стаття у фаховому виданні.

Очікувані результати:

- Підвищення якості знань та мотивації учнів через інтеграцію ІКТ та критичного аналізу.
- Створення **електронного портфоліо** дидактичних матеріалів.
- Поширення власного педагогічного досвіду серед колег

ДОДАТОК

Цифрові сервіси, розгруповані за методичними прийомами критичного мислення: Прийом «Фішбоун» (Причинно-наслідкові діаграми) MindOnMap: Повністю безкоштовний онлайн-сервіс із готовими шаблонами для створення діаграм Ісікави (Фішбоун Зручний для розбору причин проблемних питань. Miro (версія Free): Надає нескінченну дошку з безкоштовним доступом до 3

активних бордових просторів. Ідеально підходить для групової роботи в реальному часі, де учні можуть наліплювати «кістки» за допомогою стікерів.

Прийом «Ментальні карти» (Mind Mapping) Coggle: Безкоштовний тариф дозволяє створити 3 приватні карти та необмежену кількість публічних.

Дуже простий інтерфейс, зручний для гілкування тем з мови чи біографій письменників. MindMeister: Безкоштовно надає створення до 3 ментальних карт. Чудово підходить для візуалізації зв'язків між персонажами чи систематизації граматичних правил. WiseMapping: 100% безкоштовний сервіс із відкритим кодом. Без обмежень за кількістю створених карт, підтримує експорт у різні формати.

Прийоми «Кубування», «Шість капелюхів», «Діаграма Венна» Canva (для освітян): Для вчителів діє безкоштовний тариф Canva for Education. Містить тисячі готових українськомовних та англomовних шаблонів під діаграми Венна, графі, ментальні карти й концепт-борди. Padlet: Безкоштовний тариф дає 3 дошки. Зручно використовувати для збору думок за методикою «Шість капелюхів» (кожна колонка — окремий капелюх/аспект аналізу). Mural: Аналог Miro з безкоштовним тарифом для навчання, що має готові шаблони для брейнштормінгу та класифікації фактів.

ПРИКЛАД

Застосування методики «Шість капелюхів мислення» Едварда де Боно на прикладі аналізу вчинку або постаті **Чіпки Варениченка** з роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?».

Проблемне питання: «Чи можна виправдати злочинні дії Чіпки його тяжкою долею та соціальною несправедливістю?»

Капелюх	Напрямок аналізу	Завдання та факти для учнів
Білий (Факти, дані)	Лише суха інформація без емоцій та оцінок.	• Наведення хронології життя Чіпки: сирітство, знущання однолітків, втрата землі (землевпорядкування), відсторонення від земства.

Капелюх	Напрям аналізу	Завдання та факти для учнів
		• Фіксація конкретних злочинів: пограбування, вбивство родини Хоменків.
Червоний <i>(Емоції, почуття)</i>	Висловлення емоцій та інтуїтивних відчуттів.	• Що відчуває читач на початку роману (співчуття, жаль)? • Які емоції викликають його дії наприкінці твору (жах, розчарування, огида)? • Що відчував сам Чіпка (образу, лють, безсилля)?
Чорний <i>(Критика, негатив)</i>	Шукаємо ризики, помилки та негативні наслідки.	• Оцінка кривавого шляху: злочин не знищує несправедливість, а лише множить її. • Чіпка став тим, проти кого боровся (пролив кров невинних людей, зокрема дітей). • Моральний занепад особистості та руйнування власного щастя (доля Галі).

Капелюх	Напрям аналізу	Завдання та факти для учнів
Жовтий <i>(Оптимізм, позитив)</i>	Шукаємо позитивні риси, прагнення та світлі сторони.	• Чіпка мав високе почуття справедливості, прагнув працювати на землі. • Його щире бажання допомогти громаді, коли його обрали до земства. • Здатність до глибокого кохання та турботи про близьких у періоди «праведного» життя.
Зелений <i>(Креативність, альтернативи)</i>	Генерація нових ідей та пошук інших шляхів вирішення.	• Як міг би вчинити Чіпка в умовах тогочасного суспільства без зброї та грабунку? • Які альтернативні шляхи боротьби за правду існували (наприклад, легальна громадська діяльність, просвітництво)?
Синій <i>(Підсумки, модерація)</i>	Осмислення, висновки та рефлексія.	• Синтез усіх точок зору: соціальна несправедливість сформувала підґрунтя для трагедії, але вибір злочинного шляху — це особиста відповідальність Чіпки.

Капелюх	Напря́м аналізу	Завдання та факти для учнів
		• Голо́вний висно́вок: <i>«Ні́чим не можна виправдати проли́ття невинно́ї кро́ві».</i>